Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/14/2023-TEM-28

Löyttymäki Taru 27.9.2023

Raportti: EU:n kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 25.9.2023

EU:n kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka) 25.9.2023

EU:n kilpailukykyneuvostossa hyväksyttiin yleisnäkemykset mallisuojaa koskevan EU-lainsäädännön tarkistamisesta ja ns. Euro 7 –asetusehdotuksesta, joka koskee ajoneuvojen päästöjä. Euro 7:n osalta muutama jäsenmaa vastusti yleisnäkemystä. Puheenvuoroissa nousi esiin mm. Euroopan kilpailukyky, terveysvaikutukset, talouskasvun edellytykset, autoteollisuuden merkitys Euroopalle sekä jouheva siirtymä.

Lisäksi ministerit keskustelivat kilpailukykytarkastusten roolista säädösehdotusten laatimisessa. Puheenvuoroissa korostui vahva tuki kilpailukykytarkistusten käyttöönotolle, mutta muistutettiin myös muista keinoista kilpailukyvyn vahvistamiseksi (esim. komission raportoinnin vähentämistavoitteen edistäminen, investointien houkutteleminen, innovaatiot, osaavan työvoiman saatavuus ja lainsäädäntöehdotusten vaikutusarvioinnit).

Suomea neuvostossa edusti sisämarkkina-asioista vastaava työministeri Arto Satonen.

Mallisuojaa koskevan EU:n lainsäädännön tarkistaminen: Direktiivi mallien oikeudellisesta suojasta ja asetus yhteisömallista, yleisnäkemykset

Kilpailukykyneuvosto hyväksyi yleisnäkemykset mallidirektiivistä ja mallisasetuksesta (15400/22 ja 15390/22). Puheenjohtajamaa Espanjan teollisuusministeri Héctor Gómez Hernández totesi malliuudistuksen ja teollisoikeuksien alan lainsäädäntöehdotusten edistämisen olevan yksi Espanjan puheenjohtajakauden prioriteeteista.

Sisämarkkinakomissaari Thierry Breton kertoi komission tukevan neuvoston kompromisseja yleisnäkemyksiksi. Yksi keskeisistä keskusteluista neuvoston käsittelyn aikana on ollut kysymys varaosien markkinoiden vapauttamisesta, josta komissio toivoo löytyvän ratkaisun neuvottelujen edetessä. Breton kertoi, että komissio on pyrkinyt tasapainoisempaan kilpailuun ja avoimempaan lähestymistapaan erityisesti autoteollisuudessa. Tavoite on yhteydessä myös EU:n kiertotaloustavoitteisiin. Breton piti huolestuttavana neuvoston muutoksia liittyen rekisteröintimaksuihin ja mitättömyysmenettelyn vapaaehtoisuuteen, joita hän piti ongelmallisina erityisesti pk-yritysten näkökulmasta.

Vain kymmenen jäsenvaltiota käytti asiakohdassa puheenvuoron. Kaikki puhuneet jäsenmaat kertoivat tukevansa ehdotuksia yleisnäkemyksiksi ja suurin osa niistä totesi mallisuojan modernisoinnoin ja harmonisoinnin olevan tärkeää EU:n yritysten kilpailukyvyn kannalta. Useat jäsenmaat pitivät tärkeänä, että yleisnäkemykset mahdollistavat kansallisen ja EU:n järjestelmän rinnakkaiselon.

Keskeinen jakolinja oli varaosiin liittyvä artikla. Muutama jäsenmaa olisi toivonut tässä yhteydessä nopeampaa markkinan vapauttamista lyhyemmän siirtymäajan myötä. Tämä nähtiin tärkeänä myös EU:n vihreän siirtymän tavoitteiden ja korjattavuuden edistämisen näkökulmasta. Toisten mielestä saavutettu kompromissi asiassa oli riittävä ja tasapainoinen. Yksi jäsenmaa kertoi siirtymäajan säilyttämisen vähintään kompromissin tasolla olevan kantansa joustavuuden äärirajoilla.

Asetus moottoriajoneuvojen ja moottorien sekä tällaisiin ajoneuvoihin tarkoitettujen järjestelmien, osien ja erillisten teknisten yksiköiden tyyppihyväksynnästä niiden päästöjen ja akun kestävyyden osalta (Euro 7) - Yleisnäkemys

Sisämarkkinakomissaari Thierry Breton korosti, että Euroopan autojen tulee olla puhtaita ja kohtuuhintaisia. Autoteollisuuden tulee siirtyä kohti nollapäästöjä, ja konsensus sisältää renkaiden ja jarrujen päästöt sekä akkujen kestävyysvaatimukset, mikä on tärkeää sähköautoille. YK:ssa viedään eteenpäin samoja asioita, joten eri lainsäädäntöjen tulee vastata toisiaan.

Breton jatkoi, että käynnissä on myös globaalia kilpailua, kun Kiina ja USA tuovat vähäpäästöisiä autoja. Tästä ei saa syntyä jännitteitä EU-jäsenvaltioiden kesken. Päästöjen mittaus ajoneuvon omilla sensoreilla (OBM) -järjestelmän osalta tavoitteena on, että auto pysyy päästörajoituksissa vaikka koko elinikänsä. Sähköpolttoaineet eivät olleet pöydällä, kun EURO7 -keskustelu alkoi. Euroopan komissiolla on jo sähköpolttoaineisiin liittyen valmistelutyö käynnissä EURO6 –asetuksen nojalla. EURO7 korvaa EURO6:n, joten siten ei ole tarvetta muuttaa yleisnäkemyksen ehdotusta, vaan voidaan antaa mandaatti Espanjalle EU-puheenjohtajavaltiona.

Useat maat ottivat esille, että EURO7 on tärkeä asia Euroopan autoteollisuudelle. Ensimmäisestä ehdotuksesta on tultu pitkälle tähän puheenjohtajan kompromissiesitykseen. Esitys on tasapainoinen. Euroopan kilpailukyky, talouskasvun edellytykset, autoteollisuuden merkitys Euroopalle ja sen parissa työskentelevät tahot sekä jouheva siirtymä tulivat esille puheenvuoroissa. Testausmenetelmät ja päästörajoitukset ovat realistisia. Lisäksi tarvitaan aikaa täytäntöönpanolle.

Jokunen jäsenmaa huomioi, että pienhiukkasten päästöjä tulee vähentää. Kaikkien tulee olla kunnianhimoisia, kun siirrytään sähköautoihin 2050 mennessä. Tällä on suurin vaikutus ilmanlaatuun, ja tarkoituksena on rohkaista autoteollisuutta. Polttomoottoreihin panostamiseen liittyy riskejä, ja ollaan sitouduttu vuoden 2050 tavoitteisiin. Myös teknologianeutraalia ratkaisua painotettiin.

Muutama EU-jäsenvaltio vastusti yleisnäkemystä. Näissä puheenvuoroissa esimerkiksi kannustettiin kunnianhimon tason nostossa ja ilmanlaadun parantamisessa ja eurooppalaisen kilpailukyvyn huomioimisessa. Eurooppa jää nykyisessä tekniikassa jälkeen erityisesti raskaissa ajoneuvoissa. Pienhiukkaspäästöissä ollaan takamatkalla. Ilmansaasteilla on terveydellisiä vaikutuksia, joiden vähentäminen ei yleisnäkemyksessä toteudu joidenkin maiden toivomalla tavalla. Kompromissiesityksestä huomioitiin, että se muistuttaa pitkälti EURO6:ta. Pari EU-jäsenmaata pidättäytyi äänestämästä.

Suomi kannatti puheenjohtajavaltio Espanjan kompromissiesitystä yleisnäkemykseksi. Puheenjohtaja veti ministereiden keskustelun yhteen ja totesi, että neuvoston yleisnäkemys on hyväksytty. Seuraavaksi voidaan aloittaa kolmikantaneuvottelut Euroopan parlamentin kanssa.

Pitkän aikavälin kilpailukyky ja tuottavuus – kilpailukykytarkastukset lainsäädäntöehdotusten yhteydessä – politiikkakeskustelu

Ministerit keskustelivat kilpailukykytarkastusten roolista säädösehdotusten laatimisessa. Keskustelu asettui laajemman kilpailukyvyn kontekstiin sekä jatkoksi keskusteluihin, joita kilpailukykyneuvostossa sekä Eurooppa-neuvoston kokouksissa on käyty aikaisemmin. Keskeisiä tausta-asiakirjoja ovat myös komission maaliskuiset tiedonannot sisämarkkinoiden 30-vuotisjuhlavuodesta sekä pitkän aikavälin kilpailukykystrategiasta.

Sisämarkkinakomissaari Thierry Breton totesi omassa alustuksessaan, että kilpailukyvyn huomioiminen on välttämätöntä, jotta kaksoissiirtymän tavoitteet voidaan saavuttaa. EU:n yritykset ovat kuormittuneet peräkkäisistä kriiseistä, ja erityisesti vihreä agenda on vaatinut paljon sääntelyä, joka vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn. Komissaari piti lainsäädännön laadun parantamista kilpailukyvyn kohentamisessa keskeisenä asiana. Breton nosti esiin myös komission hiljattain julkaiseman pk-yritysten apupaketin sekä käynnissä olevan työn raportointivelvoitteiden vähentämisestä 25 %:lla.

Jälkimmäisen osalta komissaari piti tärkeänä, että projekti on yhteinen ja että kilpailukykyneuvosto saa asian edistymisestä säännölliset päivitykset. Bretonin mukaan on keskeistä, että lainsäädäntöehdotusten osalta saadaan muodostettua luotettava kustannus-hyötyanalyysi. Komissio pitää olennaisena, että kilpailukykytarkistus kohdistuu lainsäädäntöehdotuksiin. Kansainväliset ja kansalliset suunnitelmat tulisi kuitenkin ottaa myös huomioon. Komissio nosti esiin, että kilpailukyky tulisi huomioida myös lainsäädäntöprosessin aikana ja totesi, että usein yhteislainsäätäjät lisäävät prosessien loppuvaiheissa elementtejä, jotka voivat kuormittaa yrityksiä merkittävästikin.

Korkean tason kilpailukykytyöryhmän (HLG) puheenjohtaja veti ministereille yhteen HLG-ryhmässä käydyn keskustelun pitkän aikavälin kilpailukyvystä. Keskustelussa kiinnitettiin huomiota erityisesti toisiinsa yhteyksissä oleviin politiikkaehdotuksiin sekä vaikutuksiin arvoketjuissa. Ryhmässä on pohdittu myös kilpailukyvyn mittaamiseen tarkoitettuja avainindikaattoreita. HLG on valmis jatkamaan työtä aihealueen parissa ja on valmis luomaan jatkuvuutta sisämarkkinoiden kehittämiskeskusteluihin osana politiikkasykliä.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostui vahva tuki kilpailukykytarkistusten käyttöönotolle ja niiden tarpeellisuudelle. Toisaalta monissa puheenvuoroissa muistutettiin, että tämä ei yksinään riitä kilpailukyvyn turvaamiseksi. Tärkeänä pidettiin muun muassa komission raportoinnin vähentämistavoitteen edistämistä, investointien houkuttelemista EU:n alueelle, innovaatioiden kanavoitumista kannattavaksi liiketoiminnaksi ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistamista.

Useat jäsenmaat nostivat esiin komission antamien lainsäädäntöehdotusten ajoittain puuttuvat vaikutusarviot. Vaikutusarvioita pidettiin tärkeinä ja myös edellytyksenä kilpailukykytarkistusten toimivuudelle. Useimmat jäsenmaat totesivat, että kilpailukykytarkistusten on pyrittävä tunnistamaan yrityksille lainsäädännöstä aiheutuvat kustannukset. Monet jäsenmaat ottivat esille tässä yhteydessä myös kumulatiivisten taakkojen tunnistamisen tärkeyden. Kilpailukykytarkistusten käyttöönottoa myös toimintasuunnitelmien osalta kannatettiin muutamassa puheenvuorossa.

Jäsenmaat nostivat puheenvuoroissaan myös laajemmin pitkän aikavälin kilpailukykyyn liittyviä teemoja. Sisämarkkinoiden edelleen kehittämistä pidettiin tärkeänä, ja muutamat jäsenmaat nostivat esiin komission tiedonannon luvut siitä, että yritysten ilmoittamista sisämarkkinaesteistä 60 % on pysynyt samoina 20 vuoden ajan. Muutama jäsenmaa muistutti, että EU-lainsäädännön tavoitteena on kansallisten sääntelyiden korvaaminen ja tätä myöden liiketoimintaympäristön helpottaminen. Useissa puheenvuoroissa pidettiin sääntelyn määrää isona ja toivotettiin tervetulleeksi komission 25 % vähentämistavoite raportointivelvollisuuksista.

Strategisen autonomian ja suvereniteetin teema näkyi myös puheenvuoroissa. Muutamat jäsenmaat peräänkuuluttivat ko. ajattelulle edelleen vahvempaa roolia. Avoimen kilpailun ja pidättäytyväisen valtiontukipolitiikan nosti esiin muutama jäsenmaa, mutta myös ymmärrystä valtiontukien hyödyntämiselle vastatessa globaaliin tilanteeseen annettiin joissain puheenvuoroissa.

Yleisesti ottaen tuettiin kilpailukykyneuvoston vahvaa roolia kilpailukyvyn seuraamisessa. Samaan aikaan todettiin, että keskustelua tulisi käydä myös muissa neuvostokokoonpanoissa, koska kilpailukykyyn vaikuttavat ehdotukset eivät sijoitu ainoastaan kilpailukykyneuvoston alaisuuteen. Erityinen rooli nähtiin muun muassa ympäristö- ja maatalousneuvostoilla.

Suomen puheenvuorossa mm. korostettiin toimivien sisämarkkinoiden ja ennustettavan sääntely-ympäristön merkitystä kilpailukyvylle. Lisäksi Suomi muistutti lainsäädäntöehdotusten vaikutusarviointien tärkeydestä.

Muut asiat (AOB)

Raportti valtiollisten kuluttajansuojavirastojen iberoamerikkalaisesta foorumista – puheenjohtajamaan tiedotusasia

Puheenjohtaja kertoi ministereille Madridissa 13.–14. syyskuuta 2023 järjestetyn valtiollisten kuluttajansuojavirastojen iberoamerikkalaisen foorumin tuloksista.

Keskeisiä aiheita olivat muun muassa kuluttajien haavoittuvaisuus digitaalisessa maailmassa, lasten asema, tietosuojakysymykset sekä verkkokauppaan ja sosiaalisen mediaan liittyvät kuluttajansuojakysymykset.

Komission puolesta foorumiin osallistui oikeuskomissaari Didier Reynders. Sisämarkkinakomissaari Breton kiitti Espanjaa foorumin järjestämisestä sekä totesi, että kuluttajien suojelu muuttuneessa digitaalisessa toimintaympäristössä on tärkeää.

Asiakohdassa ei käyty keskustelua.

EU:n lääkelainsäädäntö teollisuuden ja kilpailukyvyn näkökulmasta – Itävallan ja Saksan valtuuskuntien tiedotusasia

Itävalta ja Saksa kertoivat, että pitävät EU:n lääkelainsäädäntöä tärkeänä terveyden, teollisuuden ja maailmanlaajuisen kilpailukyvyn sekä tutkimukseen ja investointeihin tähtäävästä näkökulmasta. Lääketeollisuuden tulee säilyä Euroopassa.

Euroopan komission mukaan EU:n lääkelainsäädännössä on saavutettu tasapaino, kun lääkealan uudistuksessa on kaksi näkökulmaa mukana: 1. turvalliset, tehokkaat lääkkeet päätyvät potilaille ja 2. sääntömme tukevat lääketeollisuutta ja kilpailukykyä. 90 prosenttia lääkkeistä, erityisesti innovatiivisista tulee suurimpiin, läntisiin valtioihin. Innovaatio on arvokas, kun lääkkeet päätyvät kansalaisille. Tarvitaan yksinkertaistamista, jotta EU säilyy kilpailukykyisenä. Tulee saada nopeammin markkinointiluvat ja houkuteltua lisäinnovaatioita, mikä tarkoittaa, että voidaan säästää jopa 300 milj. euroa vuodessa. Keskustelut jatkuvat TSTK-neuvostossa. Tavoitteena on luoda kilpailukykyinen terveysunioni.

Muutama EU-jäsenvaltio otti esille, että tämä on Euroopalle merkittävä keskustelu, jotta vahvistetaan kansainvälistä kilpailukykyämme ja tärkeiden lääkkeiden tuotantoa. Ehdotuksella ollaan luomassa markkinoita uusille lääkkeille Euroopassa sekä tiivistetään yhteisiä sisämarkkinoita. Keskustelussa huomioitiin niin tasapaino terveyden ja teollisuuden välillä kuin tasapainoinen lääkkeiden saatavuus Euroopassa. Keskustelussa esitettiin tarvittavan kannustimia tukemaan innovaatioita.

Direktiivi kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä – puheenjohtajamaan tiedotusasia

Puheenjohtaja tiedotti ministereitä Euroopan parlamentin kanssa saadusta alustavasta yhteisymmärryksestä, joka saavutettiin kolmikantaneuvotteluissa 19.9. Puheenjohtajan näkemyksen mukaan sovun myötä pystytään muodostamaan johdonmukainen ja toimiva puitteisto, joka edistää kuluttajien mahdollisuuksia osallistua vihreään siirtymään.

Komissio totesi olevan tärkeää, että kaikki kuluttajat voivat osallistua yhteiskunnallisiin mullistuksiin, kuten vihreään siirtymään. Ekologinen siirtymä on tärkeä teema komissiolle, ja paketissa tuodaan tärkeätä sääntelyä muun muassa tuotteiden ennenaikaisen vanhenemisen osalta.

Yksi jäsenmaa käytti puheenvuoron korostaen kiertotalouden periaatteiden edistämisen tärkeyttä kuluttajansuojaympäristössä.

Suomen edustajat
Arto Satonen, työministeri
Jukka Sarhimaa, työministerin erityisavustaja
Jenni Heikka, työministerin virkamiessihteeri (EU- ja kansainväliset asiat), TEM
Liisa Huhtala, hallitusneuvos, TEM

Esa Aaltonen, johtava asiantuntija, LVM
Paula Laine-Nordström, EU-erityisasiantuntija, VNEUS

Tuuli-Maaria Aalto, Coreper I –lähettiläs, EUE
Saara Pokki, Mertens, EUE
Iiro Kangas, erityisasiantuntija, EUE
Nina Alatalo, erityisasiantuntija, EUE